

Asia: VN/11443/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Millaisia vaikutuksia näette ehdotettujen muutosten aiheuttavan?

Kaupan liitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa ja toteaa kantanaan seuraavaa.

Esteettömyysdirektiivin tavoitteet sekä vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisestä että sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan edistämisestä ovat kannatettavia. Samalla on selvää, että lainsäädännön vaatimusten täyttäminen aiheuttaa usein merkittäviä ja joka tapauksessa ainakin vähäisiä kustannuksia kaikille talouden toimijoille, jotka ovat velvollisia noudattamaan tarjoamiinsa tuotteisiin ja palveluihin kohdistuvia esteettömyysvaatimukset.

Kaupan alalle merkittäviä ovat palveluista ennen kaikkea verkkokauppojen ja tuotteista maksupäätteiden esteettömyyteen kohdistuvat vaatimukset. Laaja joukko kaupan alan yrityksiä tulee sidotuksi esteettömyysvaatimukseen erityisesti joko verkkokaupan ylläpitäjän (palvelut) taikka tuotteen jakelijan tai maahantuojan roolissa (tuotteet). Mitä uusien vaatimusten noudattaminen yrityksiltä vaatii, riippuu paljon niiden palvelu- ja tuotevalikoimasta. Pienemmässä mittakaavassa nk. private label-tuotteita tarjoavia yrityksiä koskevat myös valmistajan velvollisuudet, ja hyödykesidonnaisia kuluttajaluottoja tarjoavat tai välittävät yritykset ovat velvollisia noudattamaan digitaalisia palveluita koskevia vaatimuksia, jos luottoja tarjotaan tai välitetään digitaalisessa muodossa, vaikka näillä ei olisi muuta verkkokauppatoimintaa.

Esitetyt arviot kertaluonteisista ja jatkuvista kustannuksista on etenkin verkkokauppojen tapauksessa rakennettu varsin monen olettamuksen varaan ilman riittäviä perusteluita. HE-luonnoksen sivulla 56 viitataan Owl Group Oy:n selvitykseen, jonka sivulla 13 todetaan, että ”Asiantuntijoiden arvioiden mukaan Suomessa toimii tällä hetkellä noin 30 000 – 35 000 aktiivista

verkkokauppaa. Arvioiden perusteella yli 90 % verkkokaupoista on pieniä verkkokauppoja, joille direktiivi oletettavasti aiheuttaisi kohtuutonta haittaa ja näin ollen ne eivät kuulu direktiivin soveltamisalaan. Mikroyritykset on rajattu esteettömyysdirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle. Näin ollen direktiivin soveltamisalan piiriin kuuluvia verkkokauppoja voidaan olettaa olevan Suomessa alle 3000.”

Kaupan liiton oman selvityksen mukaan Suomessa yksityisellä sektorilla toimii 50 851 yritystä, joilla on käytössään verkkokauppa-alusta. Näistä yrityksistä sellaisia, joiden henkilöstö on 0–9 työntekijää ja liikevaihto enintään kaksi miljoonaa euroa, on 9 146–16 300 eli 18–32 % kaikista verkkokaupoista (lähde: Kaupan liitto ja Vainu.io -hakupalvelu). Vaikka luku ei sisällä yrityksiä, joilla on alle 10 työntekijää ja joiden vuosittainen taseen loppusumma jää alle kahteen miljoonaan, mutta liikevaihto on yli 2 miljoonaa euroa, korkeintaan reilu kolmannes kaikista verkkokaupoista on mikroyritysten ylläpitämiä. Vaikuttaa epäuskottavalta, että joka toinen tai jopa kolme neljästä verkkokaupasta voisi vedota kohtuuttomaan rasitteeseen ja näin välttyä esteettömyysvaatimusten seuraamiselta. Tällaiseen lopputulokseen kuitenkin päästään, jos seurataan Owl Groupin arviota, jonka mukaan vaatimukset koskisivat alle 10 % verkkokaupoista.

Pidämme esitettyjä arvioita verkkokauppojen kokonaismäärästä sekä lukumäärästä, joihin sääntely vaikuttaa, selkeästi virheellisinä. Siksi on valitettavaa, ettei lukuja ole toistettu eikä tarkasteltu kriittisesti HE-luonnoksessa, vaikka laskelmia yksittäisille yrityksille koituvista kustannuksista on käyty seikkaperäisesti läpi. Jotta laskelmat kokonaiskustannuksista ennakoivat todellisia kustannuksia mahdollisimman hyvin, tulisi arvioita tarkistaa jatkovalmistelun aikana.

Epäselväksi jää myös, mihin perustuu HE-luonnoksen sivulla 57 esitetty väite, jonka mukaan verkkokaupassa kustannukset jakautuvat tasaisemmin toimijoiden kesken kuin esimerkiksi henkilöliikenteessä tai sähköisessä viestinnässä, joissa palveluntarjoajia ylipäättään on huomattavasti vähemmän. Mainitussa Owl Group Oy:n selvityksessä todetaan, että verkkokauppojen esteettömäksi saattamisen vaatima ”muutostöiden laajuus [ei] juurikaan määräydy yrityskoon tai volyymin mukaan”, mutta kuten toisaalla selvityksessä todetaan, asiaan vaikuttavat käytössä olevat teknologiset ratkaisut.

Pienet ja keskisuuret yritykset toteuttavat verkkokauppansa usein ICT-palveluntarjoajien valmiilla ratkaisuilla, joiden ulkoasua ja toiminnallisuuksia mukautetaan yritystä varten, mutta perusrakenne on sama. Tällöin perusrakenteeseen tehtävät päivitykset voivat aiheuttaa kustannuksia sellaisillekin yrityksille, joiden omat verkkokaupat eivät edellyttäisi mukautuksia. Suuret kaupan alan yritykset käyttävät todennäköisemmin omia verkkokaupparatkaisuja, jotka voivat vaatia huomattavia päivityksiä. Arviot keskimääräisistä kustannuksista keskisuurille ja suurille verkkokaupoille eivät ole mahdollisesti korkeita, mutta yksittäistapauksissa näin voi olla, mikä tuodaan esille myös HE-luonnoksessa. Siksi olisi toivottavaa, että arvioita pyritään vielä tarkentamaan jatkovalmistelussa.

Yksittäisenä merkittävänä puutteena pidämme sitä, ettei maksupäätteiden päivityskustannuksista ole esitetty arviota. Esteettömien maksupäätteiden käyttöönotto heijastuu kuitenkin useimpiin kuluttajatuotteita ja -palveluita kivijalkakaupassa (erotuksena verkkokaupasta) tarjoaviin yrityksiin, jos ja kun uusien maksupäätteiden kehitys- ja valmistuskustannukset kanavoituvat tavalla tai toisella yrityskäyttäjien maksettaviksi.

HE-luonnoksen mukaan kustannuksiin vaikuttaa keskeisesti se, montako muutettavaa, päivitettävää tai uusittavaa elementtiä (prosessia, palvelua, verkkosivua, sovellusta, laitetta) toimijalla on. Pitkän siirtymäajan puitteissa esteettömyyspäivitykset voidaan pyrkiä toteuttamaan, kun verkkokauppaa tai esimerkiksi maksupäätteitä muutoinkin päivitetään, mutta kaikille toimijoille tämä ei ole mahdollista, mistä voi aiheutua huomattavia kustannuksia. Erityisesti tilanteessa, jossa mikroyritys kasvaa pienen yrityksen kokoluokkaan, kustannukset voivat olla kohtuuttomia, mikäli muutokset täytyy toteuttaa hyvin nopeasti. Siksi on erittäin valitettavaa, ettei lakiin ja itse direktiiviin sisälly minkäänlaista siirtymäaikaa, jonka kuluessa pienyritykseksi kasvaneen mikroyrityksen tulee mukauttaa tarjoamansa palvelut lain vaatimukseen, eikä tästä aiheutuvaa taakkaa ole vaikutustenarvioinnissa avattu.

Kaupan liitto toivoo myös, että vaikutustenarvioinnissa tuotaisiin esille, millä tavoin erot yritysten palvelu- ja tuotevalikoimassa heijastuvat sääntelystä aiheutuviin yrityskohtaisiin kustannuksiin yksittäisten toimialojen kuten kaupan alan sisällä. Esimerkkinä voidaan mainita sähkökirjat, jotka katsotaan digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain mukaisiksi palveluiksi, mutta joita kirjakaupat myyvät asiakkaille painettujen kirjojen tavoin.

Kysymyksiä lausunnonantajille

Lakiuudistuksen valmistelun aikana on keskusteltu valvontakokonaisuuden järjestämisestä.

Valvontakokonaisuus on kuitenkin tässä vaiheessa osin avoin.

Lausunnonantajia pyydetään ottamaan kantaa valvontaan kokonaisuudessaan.

Miten tuotteiden ja palvelujen esteettömyyden valvonta olisi tarkoituksenmukaista järjestää?

Tuotteiden ja palveluiden valvonta on Kaupan liiton näkemyksen mukaan perusteltua keskittää siten, että yksi viranomainen huolehtii kaikesta tietystä tuoteryhmää tai palvelukokonaisuutta koskevasta valvonnasta, mikä takaa, että viranomaisella on kokonaiskuva ja paras mahdollinen osaaminen kaikista tuote- ja palvelukohtaisista vaatimuksista ja vältytään toisistaan poikkeavilta tulkinnoilta tai jopa ristiriitaisilta näkemyksiltä.

Oman kokonaisuutensa muodostavat muut kuin kuluttajien yksityiseen käyttöön tarkoitetut tuotteet, joita käytetään esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvien palveluiden tarjoamisessa. Kaupan liitto ei ota kantaa siihen, olisiko esimerkiksi pankkiautomaattien, itsepalvelumaksupäätteiden ja matkalippuautomaattien valvonta syytä antaa ESAV:lle, TUKESille vai Traficomille.

Lausunnonantajia pyydetään kommentoimaan erityisesti palvelujen valvontaa (esitysluonnoksen luku 4.2.6, sivut 83, 85 – 87), kun digitaalisten palvelujen valvonta on tarkoitus keskittää edelleen Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikköön. Lisäksi pyydetään ottamaan kantaa

sähköisen viestinnän palvelujen ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyn valvontaan sekä liikennettä koskevien esteettömyystietojen esittämisen valvontaan (laki liikenteen palveluista).

Kaupan liitto katsoo, että verkkokauppojen esteettömyyden valvonta on tarkoituksenmukaista osoittaa HE-luonnoksessa esitetyin perustein ESAVILLE. Ensiarvoisen tärkeätä on huolehtia siitä, että valvovalle viranomaiselle taataan riittävät resurssit huolehtia talouden toimijoiden neuvonnasta ja ohjauksesta. Pidämme riittävää neuvontaa ja ohjeistusta tarpeellisena ja välttämättömänä jo ennen kuin esteettömyysvaatimukset tulevat sovellettaviksi, jolloin vaatimukset esimerkiksi verkkokauppojen esteettömyydestä voivat olla vielä osittain tuntemattomia tai epäselviä etenkin pienemmille toimijoille.

Erityisesti tuotteiden markkina- ja valvonnan järjestäminen on esityksessä vielä avoin. Lausunnonantajia pyydetään esittämään näkemyksensä alla esitettyihin (esitysluonnoksen luku 4.2.6.3, sivut 84-85) vaihtoehtoihin markkina- ja valvonnan järjestämisestä.

Tuotteiden valvonnan keskittäminen helpottaa valmistajien, maahantuojien ja jakelijoiden viranomaisasioitusta. Yritysten edun mukaista olisi, että ne voisivat kysymyksissään kääntyä aina yhden viranomaisen puoleen. Käsitteemme mukaan TUKES on myös entuudestaan Traficomia tutumpi toimija suurelle osalle yrityksistä, mikä voi edesauttaa viranomaisen ja yritysten välistä vuoropuhelua.

Digitaalisia palveluita sekä sähköisen viestinnän palveluita ja audiovisuaaliseen mediaan pääsyä valvovat viranomaiset eivät käsitteemme mukaan ole tarkoituksenmukaisia tahoja valvomaan tuotteiden esteettömyyttä jo siitä syystä, että erilaisten verkkoon liitettävien ja digitaalisten palveluiden saavuttamiseen käytettävien kuluttajatuotteiden lukumäärä kasvaa jatkuvasti.

Jos tuotteiden valvonta jakautuu niiden käyttötarkoituksen mukaan, voi olla jossain määrin sattumanvaraista, mikä viranomaisen valvontaa hoitaa, koska samalla tuotteella voi olla mahdollista esimerkiksi päästä audiovisuaaliseen mediaan ja käyttää muita direktiivin soveltamisalaan kuuluvia digitaalisia palveluita. Pidämme myös tärkeänä, että resurssit ja osaaminen em. palveluiden valvontaan sekä siihen liittyvään neuvontaan ja ohjeistukseen ovat riittäviä, mikä voi vaarantua, jos tuotteiden valvontatehtävät sekoittuvat palveluiden valvontaan tai jos työnjako tuotteiden osalta jää epäselväksi.

Vielä on otettava huomioon, että tulevaisuudessa esteettömiin tuotteisiin on liitettävä CE-merkintä. CE-merkinnän käytön valvonta useimmissa tuoteryhmissä kuuluu TUKESin tehtäviin, mutta merkittävän poikkeuksen muodostavat radiolaitteet, joiden valvonta on annettu Traficomille.

Mainituista syistä Kaupan liitto pitää perusteltuna, että kuluttajatuotteiden esteettömyyden valvonta pitäisi lähtökohtaisesti antaa TUKESille, joka valvoo jo mm. sähkölaitteiden ja yleisten kulutustavaroiden turvallisuutta. Kuluttajien yksityiseen käyttöön tarkoitettujen radiolaitteiden esteettömyyden valvonta voitaisiin osoittaa TUKESin ohella myös Traficomin tehtäväksi.

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja:

Rakennettu ympäristö

Esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty esteettömyysdirektiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti, onko rakennetun ympäristön täytettävä liitteessä III vahvistetut esteettömyysvaatimukset. Tässä vaiheessa esitetään, että rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan tähän esitykseen vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin (ehdotus esitysluonnoksen sivuilla 92-94). Lausunnonantaja pyydetään lausumaan erityisesti siitä:

- Miten esteettömyysdirektiivin soveltaminen palvelun tarjoajan vastuulla olevaan rakennettuun ympäristöön konkreettisesti edistäisi esteettömyyttä ja kuinka laajamittaiseksi arvioitte vaikutukset rakennetun ympäristön esteettömyyteen?**
- Minkälaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esteettömyysdirektiivin soveltamisella rakennettuun ympäristöön olevan palvelun tarjoajalle? Kuinka suuren osuuden esteettömyysdirektiivistä aiheutuvista kokonaiskustannuksista ne muodostaisivat?**

Kaupan alan yritykset eivät ole esteettömyysdirektiivin kattamien fyysisten palveluiden kuten pankki- tai liikennepalveluiden tarjoamisen keskiössä, mutta rakennetun ympäristön esteettömyydelle asetettavat vaatimukset kohdistuvat kaupan alaan vähintään välillisesti. Esimerkkinä voidaan mainita henkilöliikennettä palvelevat asemat, terminaalit ja satamat, joiden tiloissa säännöllisesti toimii kauppia. Rakennetulta ympäristöltä mahdollisesti vaaditut mukautukset voivat olla erittäin hintavia, jolloin on todennäköistä, että ainakin osa kustannuksista yritetään siirtää sellaistenkin rakennetussa ympäristössä toimivien yritysten harteille, joiden omiin palveluihin ei kohdistu erityisiä vaatimuksia esteettömyydestä.

Mikäli rakennettua ympäristöä koskevien vaatimusten tarpeellisuutta ja toteutustapoja päätetään myöhemmin lähteä selvittämään, täytyy selvitystyössä tarkastella sääntelystä aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia myös muille kuin esteettömiä palveluita tarjoaville talouden toimijoille, ja etsiä ratkaisuja, joilla nämä kustannukset minimoidaan.

Osin edellä mainitusta syystä Kaupan liitto pitää tarpeellisena, että palvelujen tarjoamista voidaan jatkaa niiden taloudellisen käyttöiän loppuun saakka ilman muutoksia siinäkin tapauksessa, että rakennetun ympäristön esteettömyys päätettäisiin ottaa lainsäädännön kohteeksi, minkä mahdollisuus on nostettu esille HE-luonnoksessa. Samalla täytyy kyseenalaistaa HE-luonnoksessa esitetty tulkinta, että rakennettua ympäristöä koskeva jäsenvaltio-optio olisi pakko ottaa käyttöön tai säännösten soveltaminen aloittaa samaan aikaan pakottavan sääntelyn kanssa. Käsityksemme mukaan mikään ei estä tarttumasta jäsenvaltio-optioon myöhemmin ainakaan, kun tämä tapahtuu kuluttajan hyväksi. Sen sijaan, jos rakennettu ympäristö otetaan sääntelyn piiriin, säännösten voimaantulon ja niiden soveltamisen aloittamisen väliin tulisi jättää 3 vuotta kuten nyt säädettävissä laeissa, jotta talouden toimijoilla olisi riittävästi aikaa varautua muutoksiin.

Muita huomioita esityksestä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kaupan liitto muistuttaa, että esteettömyysdirektiivin tavoitteena on vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämisen ohella sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan edistäminen. Mikäli kansallinen sääntely poikkeaa merkittävästi direktiivistä, ei jälkimmäinen tavoite toteudu, ja siksi direktiivin vaatimukset on perusteltua panna täytäntöön ilman jäsenvaltio-optioiden käyttöä, kuten HE-luonnoksessa pääosin esitetään.

Esityksen mukaan esteettömyysdirektiivissä asetetut sisällölliset vaatimukset tuotteille pantaisiin täytäntöön säätämällä laki tuotteiden esteettömyysvaatimuksista. Palveluita koskevat vaatimukset pantaisiin täytäntöön pääasiassa täydentämällä jo olemassa olevaa lainsäädäntöä, mikä verkkokauppojen tapauksessa toteutuu uuden 3 a luvun puitteissa digitaalisista palveluista annetussa laissa. Seuraavassa tarkastellaan näitä kahta lakia erikseen.

LAKI TUOTTEIDEN ESTEETTÖMYYSVAATIMUKSISTA

Kaupan alan yritysten kannalta on tärkeätä, että tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annettavan lain 2 §:n 1 kohtaan sisältyvä kuluttajan määritelmä on selkeä ja että sitä myös tulkitaan johdonmukaisesti, jotta voidaan varmistua siitä, mitkä yrityksen tarjoamista tuotteista ovat kuluttajien käyttöön tarkoitettuja. Asialla on erityistä merkitystä niille kaupan alan yrityksille, joita ei pidetä vain laissa tarkoitettuina jakelijoina tai maahantuojina, vaan myös valmistajina nk. private label-tuotteiden osalta. Vastaavasti kuluttajan määritelmällä on palveluiden osalta merkitystä arvioitaessa, onko yrityksen verkkokauppa tai muu palvelu kuluttajille suunnattu vai ei.

Mikroyrityksiin sovelletaan direktiivin mukaan kevennettyjä vaatimuksia. Tämä onkin tarpeen, koska verrattain raskaat esteettömyysvaatimukset voisivat muutoin muodostaa joissakin tilanteissa esteen aloittavien yritysten markkinoille pääsulle tai sulkea jo toiminnassa olevia mikroyrityksiä ulos markkinoilta. Samalla huomautamme, että kun mikroyrityksen määritelmä lain 2 § 5 kohdassa vastaa komission suosituksen 2003/361/EY mukaista määritelmää työntekijöiden lukumäärän, liikevaihdon ja taseen loppusumman osalta, tulisi säännöksen perusteluissa selventää, onko mikroyrityksen määritelmää tarkoitus tulkita muutoinkin mainitun suosituksen mukaisesti, mihin esteettömyysdirektiivin johdantokappaleessa 53 viitataan.

Yksi merkille herättävä seikka on, ettei direktiiviin sisälly eikä myöskään kansalliseen lainsäädäntöön esitetä sisällytettävän siirtymäaikaa, jonka kuluessa mikroyrityksestä pienyritykseksi kasvaneen talouden toimijan tulisi alkaa noudattaa laajempia velvoitteita.

Pidämme siirtymäajan puuttumista valitettavana, koska mikroyrityksillä ei välttämättä ole riittävästi osaamista tai resursseja mukauttaa toimintaansa uusia vaatimuksia vastaavaksi nopealla aikataululla ja jopa ennakoivasti. Vaikka kohtuuttomaan rasitteeseen vetoaminen voi tulla monessa tapauksessa kyseeseen ainakin rajoitetun ajan, tapauskohtaisen arvioinnin vuoksi perustetta olla mukauttamatta

tuotetta tai palvelua pätevä yrityksen koon kasvaessa ja toiminnan laajentuessa ei välttämättä ole. Toisaalta kohtuuttomaan rasitteeseen vetoaminen vaatii tuotteiden osalta muilta kuin mikroyrityksiltä ilmoittamista valvontaviranomaiselle ja poikkeuksen dokumentointia. Siksi on tärkeää, että mikroyrityksestä pienyritykseksi kasvavia talouden toimijoita tuetaan riittävällä neuvonnalla ja opastuksella.

HE-luonnoksen sivulla 108 todetaan, että akkreditoitujen toimijoiden hyödyntäminen tuotteiden esteettömyyden arvioinnissa on vapaaehtoista, eikä laki velvoita käyttämään tehtävään kolmatta osapuolta, mutta asiaa on syytä tarkastella uudestaan, kun mahdolliset standardit julkaistaan. Kaupan liitto katsoo, että akkreditoidun toimijan tekemän arvioinnin tulee olla vapaaehtoista niidenkin tuotteiden osalta, joiden esteettömyysvaatimuksia on täsmennetty standardein. Koska standardien on oltava joka tapauksessa selkeitä ja johdonmukaisia, on kohtuullista, että yritys voi itse päättää, kykeneekö se arvioimaan tuotteiden vastaavuutta standardin kanssa itse – ja kantaa itse vastuun arvionsa oikeellisuudesta – vai turvautuuko se ulkopuolisen akkreditoidun toimijan arvioon.

Kohtuutonta rasitetta koskevan arvioinnin perusteilla on keskeinen rooli yritysten selvittäessä, mitkä niiden tarjoamista tuotteista ja palveluista mahdollisesti rajautuvat esteettömyysvaatimusten ulkopuolelle. Tämän vuoksi esteettömyysdirektiivin liitteen VI kriteeristön toistamista lain 8 § yksityiskohtaisissa perusteluissa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena. Yrityskenttä on kuitenkin tuonut esille huolensa siitä, että liitteen VI kohdassa 3 mainittu nettoliikevaihto, johon esteettömyysvaatimusten noudattamisen nettokustannukset suhteutetaan, ei tosiasiaassa kuvaa yrityksen taloudellista kantokykyä huolehtia vaatimusten noudattamisesta, vaan nettokustannuksia tulisi arvioida suhteessa katteeseen tai tuottoon.

LAKI DIGITAALISISTA PALVELUISTA

Kaupan liiton näkemyksen mukaan paras ratkaisu yksityisiltä digitaalisia palveluita tarjoavilta talouden toimijoilta edellytettävistä velvoitteista säättämiselle olisi, että digitaalisista palveluista annettuun lakiin lisättävä 3 a luku kattaisi velvoitteet kokonaisuudessaan ja tyhjentävästi. Nyt näin ei ole tehty, vaan sovellettavaksi tulevat sekä 3 että 3 a luvun säännökset.

HE-luonnoksen s. 91 todetaan, että ”Mikäli esteettömyysdirektiivin johdosta tullutta lisäsääntelyä saavutettavuusvaatimuksille ei implementoitaisi digipalvelulakiin, johtaisi se käytännön soveltamishaasteisiin siltä osin, että kansallisesti saavutettavuussääntely hajaantuisi useaan eri lainsäädäntöön. Osa esteettömyysdirektiivin soveltamisalan piirissä olevista digitaalisista palveluista kuuluu jo nyt digipalvelulain soveltamisalan piiriin, joten siltä osin olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa lisäsääntely myös digipalvelulakiin yhdenmukaisen sääntelyn näkökulmasta.”

Ehdotettua mallia voidaan pitää ymmärrettävänä vammaisten ja muiden esteettömiä palveluita tarvitsevien henkilöiden kannalta, mutta yksityisten digipalveluntarjoajien näkökulmasta edellä esitetty vaihtoehto onnistuisi välttämään tilanteen, jossa yksityisille toimijoille kuten verkkokauppojen ylläpitäjille asetetaan sellaisia kansallisia vaatimuksia, joita muissa EU-maissa ei välttämättä ole, mikä heikentää yritysten suhteellista kilpailukykyä. Vaikka lisävaatimukset ja niihin liittyvät kustannukset itsessään jäisivät vähäisiksi juuri esteettömyyslainsäädännön kohdalla, muodostuu hiljalleen kasautuvasta kansallisesta lisäsääntelystä lopulta kokonaisuutena merkittävä kustannuserä ja kilpailuhaitta kotimaisille yrityksille.

Suhtaudumme kriittisesti HE-luonnoksen sivulla 133 esitettyyn tulkintaan siitä, että edellyttämällä palveluntarjoajilta saavutettavuuspalautteen vastaanottamista implementoitaisiin esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III d alakohdan mukainen vaatimus, jonka mukaan tukipalvelujen on tarvittaessa annettava tietoja palvelun saavutettavuudesta saavutettavia viestintätapoja käyttäen.

Lisätietojen antamista tarvittaessa ei voida samaistaa vaatimukseen vastaanottaa saavutettavuuspalautetta ja reagoida tähän esimerkiksi silloin, kun palautteen antaja pyytää tarkennuksia kohtuuttoman rasitteen perusteluihin. Tämä lisää talouden toimijoiden hallinnollista taakkaa suhteessa pelkkään lisätietojen antamiseen ja, toisin kuin HE-luonnoksessa väitetään, olisi vastoin esteettömyysdirektiivin tavoitetta edistää sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa heikentäessään suomalaisten yritysten suhteellista kilpailukykyä. Siksi eri ratkaisuvaihtoehtojen hyötyjä kuluttajapalveluiden käyttäjille ja haittoja yrityksille tulisi punnita paremmin.

Pidämme kuitenkin hyvänä, että lakiesitys seuraa verkkokauppojen esteettömyysvaatimuksissa muilta osin direktiiviä ja sen liitteitä. Silti direktiivin liitteeseen I sisältyvän III jakson yleiset vaatimukset palveluiden esteettömyydestä kuten se, että ”palvelut tietoisena on helppo havaita, että niiden hallinta ja ymmärtäminen on vaivatonta ja että ne toimivat varmasti”, aiheuttavat päänsäivää yrityksille. Samoin verkkokaupoilta vaadittu tunnistus-, suojaus- ja maksutoimintojen esteettömyys on herättänyt kysymyksiä. Tämän vuoksi riittävän ohjeistuksen ja neuvonnan tarjoamiseen on panostettava varsinkin alkuvaiheessa.

Koska digitaalisten palveluiden esteettömyysvaatimukset eivät koske mikroyrityksiä, niiden osalta on toistettava edellä esille nostettu ongelma siirtymäajan puutteesta yritystoiminnan kasvaessa ja siihen vastaaminen riittävällä neuvonnalla ja ohjeistuksella.

Lopuksi Kaupan liitto korostaa, että kun valtioneuvosto käyttää sille tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annettavan lain 7 §:n 2 momentissa ja digitaalisista palveluista annetun lain uudessa 10 a §:n 2 momentissa esitettyä asetuksenantovaltuutta ja määrää tarkemmin tuotteen tai palvelun esteettömyysominaisuuksista, valtioneuvoston tulisi pitäytyä direktiivin mukaisissa vaatimuksissa sekä vammaisten ja muiden toimintarajoitteisten henkilöiden että

elinkeinonharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun ja sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistamiseksi.

Kunnioitavasti

KAUPAN LIITTO

Mari Kiviniemi
toimitusjohtaja

Kallio Ilari
Kaupan liitto ry